

Uzunca bir süredir anadilinde eğitim isteyen Kürtler, son zamanlarda bu konuya daha sık vurgu yapmaya başladılar ve anadilinde eğitimi Türk-Kürt barışının olmazsa olmazlarının başına koydular. Bir toplumun kültürel yaşamında, kimliğinde dilin ne kadar önemli olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bunu Türkçenin önemini yazan, anlatan yazılardan zaten biliyoruz.

Türkiye’de yaşayan milyonlarca Kürt, kendi anadillerini yalnız çarşıda, evde kullanıyorlar, bununla yazı yazamıyor, radyo, televizyon dinleyemiyor, çocuklarına örgütlü bir biçimde bu dili öğretemiyorlardı. Bu yasaklamaların ve Kürt dilini yok saymanın haksızlık olduğu apaçıktı.

Derken Kürt çocukları üniversitelerde okur hale geldiler. Dünyaya baktılar, kendi durumlarında bir gariplik olduğunu öğrendiler ve Kürtler için bazı haklar talep ettiler. Vur aşağı, sür yukarı, Kürt taleplerinin faili meçhullerle, Diyarbakır cezaevindeki işkencelerle, parti kapatmalarıyla, koruculuk sistemiyle önlenemeyeceği anlaşıldı. Kürtçe gazete, dergi, kitap serbest bırakıldı, devlet Kürtçe yayın yapacak bir televizyon istasyonu bile kurdu. Kürtçe öğreten kurslara izin verdi. Türk milliyetçiliği de bunu ister istemez kabullendi.

Fakat Kürtler, anadillerinin okullarda öğretilmesini de istiyorlardı. Daha bu istek dile getirilmeye başlandığı günlerde biz devrimci öğretmenler, konuya ilgisiz kalamazdık. Çünkü konu bir eğitim sorunuymuştu. 1990’da kurulan Eğitim-İş kurucuları bu konuyu tartıştılar. Ondan sonra kurulan Eğitim-Sen ise tüzüğüne de koydu. O zaman başında bulunduğum Öğretmen Dünyası dergisinde biz konuyu defalarca ele aldık. Anadilinde eğitim çocuğun ruh sağlığı ve dünyayı sağlıklı algılayabilmesi için bir zorunluluktur. Birleşmiş Milletlerin bu konuda kararları vardı. Bir eğitimcinin siyasi nedenlerle bunu göz ardı etmesi düşünülemezdi. Nitekim yaptığımız sormacalarda çoğu Atatürkçü denebilecek eğitimcilerimiz ve aydınlarımız anadilinde eğitim isteğinin makul bir talep olduğunu teslim ediyorlardı.

Sekiz yıl genel başkanlığını yaptığım ve halen de (burada konu ile ilgili olduğu için belirtiyorum) “Onursal Genel Başkan” sıfatını taşıdığım Ulusal Eğitim Derneği de bu konuda yayınlar yaptı. 2007’de bu derneğin yayınları arasında çıkan *Ulusal Eğitime Çağrı* kitabımızda Türkiye’de konuşulan dillerin Türkiye’nin dilleri, bunların ulusal kültürün birer parçası olduğu belirtilerek *“Türkiye Türkçe için ne kadar koruyucu, esirgeyici davranırsa öteki diller için de aynı tutumu göstermek zorundadır. Ulusal devlet bütün yurttaşların devletidir ve bu diller de ulusal kavramı içindedir”*

denilmektedir. (Aramızda yabancı yok, burada kulağınıza bir şey söylemek istiyorum: Bana kalsa Türkiye okullarında İngilizceden önce Kürtçe öğretilmelidir. Çünkü Avrupa Birliği ile bütünleşmeden önce Kürtlerle bütünleşmeye ihtiyacımız var.)

ANADİLİNDE EĞİTİMDEN NE ANLIYORUZ?

Anadilinde eğitim'den anladığımız, ana dilleri Kürtçe olan çocukların bu dili okul programı içinde öğrenmeleri idi. Bunun nasıl olacağı konusunda kimse bir proje ortaya koymuş değildi. Hâlâ da esas olarak öyledir. Son zamanlardaki yazılarımda, anadilinde eğitimden ne anlamamız gerektiğini daha açık anlatmaya çalıştım. Resmi ve doğal olarak eğitim dilinin Türkçe olması zorunludur fakat Kürtçe, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı Kürtçeyi öğreten programlara yer verilmelidir. Şimdi Kürt tarafının bazı yayınlarında ve söylemlerinde ilkokuldan üniversiteye kadar yalnız Kürtçe ile eğitim yapacak bir eğitim istendiğini anlıyoruz.

Böyle bir eğitim doğru ve mümkün değildir, çünkü her Türkiye Cumhuriyeti yurttaşının ülkenin resmî dilini doğru düzgün öğrenmesi şarttır. Bu yalnız resmîyetin değil, siyasi, ticari, kültürel, vb. hayatın dayattığı bir zorunluluktur. Birlikte yaşama kararının bir gereğidir.

Kürtçe öğreten kurslara serbestlik çıktıktan sonra geçen yıl da hükümet, Kürtlerin ağzına bir parmak bal çalmak için olacak, Kürtçeyi seçimlik dersler arasına aldı. Bu önemli bir adımdı. Fakat bu dersler ortaokulda alınabilecekti. 4 yıllık ilkokulda Kürt çocukları gene kendi dillerinden yoksun bırakılıyorlardı. Kürtçe onlara sanki ana dilleri olarak değil, yabancı bir dil gibi öğretilenecekti.

Başbakan Son "Demokratikleşme Paketi"nde (belirli dersleri Türkçe vermek koşuluyla) Kürtçe eğitim yapacak özel okullara izin vereceklerini açıkladı. Bazı çevreler bunu bölünmeye giden adımlardan biri sayıyor, Kürtlerin ise tatmin olmadığı anlaşılıyor.

ÇÖZÜM DEMOKRATİK OKULDA

Kürtlerin anadillerini okuyup yazmayı kendi vergileriyle de açılmış devlet okullarında öğrenmeleri gerekir. Şu veya bu gerekçeyle (bahaneyle) bundan kaçınılmasının izana ve vicdana sığmayacağını belirtmek zorundayız. Ancak, iki ayrı eğitim bölünmeye götürür. Dil öğrenme konusu ayrı bir okul sistemi içinde değil, tek demokratik okul sistemi içinde ele alınmalıdır. Bu demokratik okulun, hükümetin din ve mezhep şırına ettiği öğretim kurumları değil laik okul olması da zorunludur.

Osmanlı imparatorluğu ayrı okulun acısını çekmiştir. Yarı sömürge haline gelmiş imparatorlukta misyoner okulları, hangi dilde eğitim veriyorlarsa o dilin anavatanını seven insanlar yetiştirmişlerdir. Çünkü dil, kültürün en önemli taşıyıcısıdır. Bizzat devletin kendisi, bir marifet sayarak yabancı dille öğretim yapan okullar açmıştır. Gerçi, “*Akacak kan damarda durmaz*” demişler; imparatorluk başka nedenlerle de herhalde zaten parçalanacaktı ama yabancı dille öğretim yapan okullardan yetişenlerin bunda payı olduğu söylenegelmiştir.

Cumhuriyet kurulduğunda, Anadolu’da misyoner okulları zaten Kurtuluş Savaşı sırasında kapandıklarından, İstanbul’daki azınlık okulları da Lozan Anlaşmasıyla sınırlandırıldığından Türkiye’nin yabancı dille öğretim yapan okul sorunu asgariye inmişti. (Gene de sorundu). Yeni Türkiye, üç ayrı dünyanın ifadesi olan üç eğitim sisteminden birini önemli ölçüde halletmişti ama bunlardan ikisi duruyordu: *Medrese ve mektep*. Çağını zaten doldurmuş ve Türkiye’ye artık geriye doğru askıntı hale gelen medrese, Şer’iye ve Evkaf Vekâletine, Tanzimat’tan beri kökleşmiş olan mektep ise Maarif Vekâleti’ne bağlıydı.

“*Tevhidi Tedrisat Kanunu*”

gerekçesinde çok haklı olarak iki eğitimin

“*iki tür insan*”

yetiştireceğinden söz edilmiştir. Cumhuriyet, 3 Mart 1924’te Şer’iye ve Evkaf Vekâletini kaldırıp, onun yönettiği eğitim kurumlarını Maarif Vekâleti’ne devrederek bu sorunu çözdü. Eğitimin birleştirilmesi, millî okulda başka bir dilin öğrenilmesine hiç de engel değildi. Nitekim Fransızca hâlâ en gözde dildi. Batı dilleri, okullarda zorunlu olarak okutuluyordu. Kanun gerekçesinde vurgulanan ve tarihsel bir deneyimden doğan

iki tür okulun iki tür insan yetiştireceği

düşüncesinin ne kadar yerinde olduğu, laik ve muhafazakâr iki Türkiye’ye gelip dayanmış olmamızdan da anlaşılıyor.

ÖZEL OKULCULUK DA MİLLETİ BÖLER

İki tür insan, yalnız eğitim dilleri ayrı okullardan yetişmez. İmkânları birbirinden çok farklı okullardan da iki tür insan yetişir. Bu nedenle Türkiye’de yabancı dille eğitim yapan okullar gibi, özel okullar da ulusun ruhen bölünmesine hizmet ediyor. Tuzluçayır’da devlet okullarında okuyan çocukların TED Ankara Koleji önünden geçerken ne hissedebileceklerini düşünelim.

Kürtçe eğitim yapacak özel okulların açılması, millî bölünmenin derinleştirilmesinden başka milletin bir parçası olan Kürtleri de bölecektir. Bu bakımdan “*ne de olsa ileri bir adım*” diyerek bu tip bir okula onay vermek yanlıştır. Yapılacak iş, Kürtçenin ve Türkçenin aynı okulda

AYRI OKUL AYIRIR

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Çarşamba, 23 Ekim 2013 08:48 -

öğretilmesidir.

Bunun nasıl olacağı üzerinde kafa yarmak, başka ülkelerdeki örneklerini araştırmak gerekir. Ben birini gördüm. 1997 Kasımında New York'ta İspanyolların yaşadığı bir semtte gezdiğim ilkokul İngilizce ve İspanyolca eğitimi birlikte yapıyordu. Öyle ki sınıfın bir tahtası İngilizce, karşısındaki tahta ise İspanyolca için düzenlenmişti. Çocuklar bir dersten diğerine geçerken sandalyelerini ters çeviriyorlardı.